

II. Smrt a problém jejího smyslu (pokračování)

2. Existenciální pojem smrti (M. Heidegger)

T 6: „...poněvadž bytnost tohoto jsoucna nelze určit nějakou věcně obsažnou odpovědí na otázku ‚co to je?‘ ... volíme pro označení tohoto jsoucna titul pobyt ... Pobyt rozumí sobě samému vždy ze své existence, z jisté možnosti sebe sama, jak sebou samým být, či sebou samým nebýt ... O existenci, pokud se týče toho, zda se jí chopí anebo zda ji zanedbá, rozhoduje vždy pouze ten který pobyt sám.“ (M. Heidegger, *Bytí a čas* § 4, Praha 1996, str. 28.)

T 7: „A poněvadž je pobyt bytostně vždy tou kterou svojí možností, *může* toto jsoucno ve svém bytí sebe sama ‚zvolit‘, získat, nebo se může ztratit ... Samo sobě se ztratit ... může toto jsoucno jen tenkrát, je-li jeho bytností možnost získat se, tzn. být ... samo sobě vlastní, *autentické*. Oba tyto bytostné mody, *vlastní* a *nevlastní* modus bytí, *autenticita* a *neautenticita*.“ (Tamt., § 9, str. 60.)

T 8: „Pobyt není výskytové jsoucno, které má ještě jako přídavek tu vlastnost, že něco může, nýbrž je primárně bytím možnosti. Pobyt je vždy tím, čím bytí může, a tak, jak je to v jeho možnostech. Pobyt je bytostně bytím možnosti ... Pobyt je možnost být svoboděn *pro* své nejvlastnější ‚moci být‘ ... Na základě tohoto způsobu bytí, jenž je konstituován existenciálem rozvrhu, je pobyt neustále ‚více‘, než skutečně je.“ (Tamt., § 31, str. 171–173.)

T 9: „Nálada činí zjevným, ‚jak nám je‘, ‚jak se máme‘ ... Ukazuje se čisté, ‚že jest‘ ... Tento bytostný charakter pobytu, ... toto ‚že jest‘ nazýváme *vržeností* ... Výraz *vrženost* má naznačovat *fakticitu* oné vydanosti ... Jsoucno, jež má charakter pobytu, jest svým ‚tu‘ tím způsobem, že se, ať už výslovně či nevýslovně, nachází ve své *vrženosti* ... *Rozpoložení odemyká pobyt v jeho vrženosti, a to zprvu a většinou tak, že pobyt před ní uhýbá.*“ (Tamt., § 29, str. 161–163.)

T 10: „...pobyt jakožto každodenní ‚bytí spolu‘ je v *podřízenosti* druhým. *Jest* nikoli on sám, druhí mu bytí odňali. S každodenními bytostnými možnostmi pobytu nakládají po libosti druhí. Tito druhí přitom nejsou *určití* druhí. Naopak, každý druhý je může zastoupit. Rozhodující je pouze ona nenápadná, pobyttem jakožto spolubytím již nepozorovaně přijatá nadvláda druhých. My sami patříme k druhým a upevňujeme jejich moc. ‚Druzí‘ ... jsou ti, kteří ‚jsou tu‘ v každodenním ‚bytí spolu‘ především a většinou. Kdo tu je, není ten, ani onen, ani my sami, ani někteří z nás a ani suma všech dohromady. Tento ‚kdo‘ je neutrum, neurčité ‚ono se‘.“ (Tamt., § 27, str. 152.)

T 11: „Tak jako pobyt, pokud je, již stále *jest* svým ‚ještě ne‘, tak také vždy již *jest* svým koncem. Končení ve smyslu smrti neznamená, že pobyt je u konce, nýbrž znamená *bytí ke konci* tohoto jsoucna. Smrt je způsob bytí, jež na sebe pobyt bere, jakmile jest.“ (Tamt., § 48, str. 275.)

T 12: Smrt je možnost naprosté nemožnosti pobytu. *Smrt* se tak odhaluje jako *nejvlastnější, bezevzatažná, nepředstižná možnost*. Jako taková je tím, co nás čeká, ve *význačném* smyslu. Existenciální možnost toho, že ‚nás čeká‘, tkví v tom, že pobyt je sám sobě bytostně odemčen formou ‚předstihu před sebou‘. (Tamt., § 50, str. 280.)

T 13: „Bytí k možnosti jakožto bytí k smrti se však má vztahovat ke *smrti* tak, aby se smrt v tomto bytí pro ně odhalila *jako možnost*. Takové bytí k možnosti terminologicky označujeme jako *předběh k možnosti* ... Čím nezastřeněji této možnosti rozumíme, tím jasněji rozumění proniká do této možnosti jakožto *nemožnosti existence vůbec* ... Je to možnost nemožnosti jakéhokoli existování. V předběhu ... znamená možnost bezměrné nemožnosti existence vůbec.“ (Tamt., § 53, str. 291–292.)

T 14: „Nejvlastnější, bezevztažnou a nepředstižnou možnost si však pobyt netvoří teprve dodatečně a příležitostně v průběhu svého bytí; jakmile pobyt existuje, je už také *vržen* do této možnosti ... Tím se existenciální pojem umírání vymezuje jako vržené bytí k nejvlastnějšímu, bezevztažnému a nepředstižnému ‚moci být‘.“ (Tamt., § 50, str. 281.)

T 15: „Poněvadž předběh k nepředstižné možnosti odemyká zároveň všechny možnosti, které před ní předcházejí, je v něm obsažena možnost existovat jako ‚*moci být*‘, které je *celé* ... teprve v předběhu se pobyt může ujistit svým nejvlastnějším bytím v jeho nepředstižné celosti.“ (Tamt., § 53, str. 294.)

T 16: „Ono se‘ dáva právo a stupňuje *pokoušení* zakrývat si své nejvlastnější bytí k smrti. Zakrývající uhýbání před smrtí vládne každodennosti ... Každodenní bytí k smrti je jakožto upadající stálým *útekem před smrtí* ... Upadajícím útekem *před smrtí* však každodennost pobytu dokazuje, že i neurčité ‚ono se‘ je samo vždy již určeno jako *bytí k smrti*, a to i tehdy, kdy ‚na smrt‘ výslovně ‚nemyslí‘. *Pobytu jde i v průměrné každodennosti neustále o toto nejvlastnější, bezevztažné a nepředstižné ‚moci být‘, byt‘ jen v modu obstarávání neznepokojené lhostejnosti vůči nejzazší možnosti své existence*.“ (Tamt., § 51, str. 282–284.)

T 17: „Že je své smrti vydán, ... o tom nemá pobyt zprvu a většinou žádné výslovné vědění. Vrženost do smrti se mu ukazuje původněji a naléhavěji v rozpoložení úzkosti ... Není to žádná libovolná a nahodilá ... nálada jednotlivce, nýbrž základní rozpoložení pobytu, v němž je odemčeno, že pobyt existuje jako vržené bytí *ke svému konci* ...“ (Tamt., § 50, str. 281.)

T 18: „*Rozpoložení, které je s to otevírat stále a naprosto, z nejvlastnějšího osamoceního bytí pobytu vyrůstající ohrožení pobytu samého, je úzkost*. V ní je pobyt postaven *před* nic možné nemožnosti své existence ... Poněvadž předběh pobyt naprosto osamocuje a umožňuje mu být si v tomto osamocení jist celostí svého ‚moci být‘, patří k tomuto porozumění, v němž pobyt rozumí sám sobě ze svého základu, základní rozpoložení úzkosti. Bytí k smrti je bytostně úzkost ... *Předběh odhaluje pobytu ztracenost v neurčitém ‚ono se‘ a staví ho před možnost být sebou, a to primárně bez opory v obstarávající péči druhých, být sebou ve strhující, iluzi neurčitého ‚ono se‘ zbavené, faktické, sebejisté a sebeúzkostné svobodě ke smrti*.“ (Tamt., § 53, str. 295–296.)

T 19: „Neurčitost smrti se původně odemyká v úzkosti. Tato původní úzkost však usiluje o odvalu k odhodlanosti. Odstraňuje vše, co by mohlo zakrývat, že pobyt je zůstaven sám sobě. Nic, před něž úzkost staví, odhaluje negativitu, která určuje pobyt v jeho základě, jenž je sám vrženost do smrti.“ (Tamt., § 62, str. 340.)

